

Azerbaycan'da UFRS'lerin Öğrenilme Süreci: Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma

Learning Process of IFRS in Azerbaijan: A Research Intended for Members of Accounting Profession

Öz

Azerbaycan'da Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (UFRS) yönelik çalışmalar Azerbaycan Cumhurbaşkanınının 26 Aralık 2002 yılında 827 Nolu kararının 6. maddesi uyarınca başlamıştır. Düzenleme ve uygulamaya yönelik çalışmalar için Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir. Azerbaycan'da UFRS'ye uygun düzenlenmiş Milli Muhasebe Standartlarına, türü fark etmeksizin tüm işletmelerin uyması zorunludur. Milli Muhasebe Standartları işletme türlerine göre ayrı ayrı olarak tasarlanmıştır.

UFRS'ye geçiş sonrası muhasebe meslek mensuplarına ve öğretim kurumlarının muhasebe bölümlerinde okuyan öğrencilere yönelik UFRS'nin öğrenilmesi ve uygulanması amaçlı çeşitli programlar ve bilgilendirici eğitimler düzenlenmiştir. Ancak buna rağmen UFRS meslek mensupları tarafından istenilen düzeyde öğrenilememiştir.

UFRS'nin istenilen düzeyde öğrenilememesinin çeşitli sebepleri olabilir. Bu yüzden çalışmanın amacı, muhasebecilerin UFRS'yi istenilen düzeyde öğrenilememesinin sebebini, yaşadıkları zorlukları öğrenme isteklerini araştırmaktır. Bu doğrultuda, muhasebecilerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, iş deneyimi, mezun oldukları bölümler esas alınarak bu standartlara dair görüşleri, istekleri, beklentileri, yaşadıkları zorlukların ortaya konulması yoluyla değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Bu bağlamda, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de faaliyet gösteren muhasebecilere yönelik anket çalışması yoluyla araştırma yapılmıştır. Araştırmada anket sonuçları parametrik olmayan testlerle değerlendirilmiştir. Cinsiyete göre 5 değişken, çalışma biçimine göre 5 değişken, yaşa göre 2 değişken, eğitim durumuna göre 2 değişken, mesleki deneyime göre 1 değişken ve mezun olunan bölüme göre 4 değişken için anlamlı olarak farklılıklar tespit edilmiştir.

Abstract

The studies directed to International Financial Reporting Standards (IFRS) were set in as per article 6 of the decision 827 by the President of Azerbaijan Republic on 26th of December, 2002. On behalf of the studies intended for the regulations and practices, the council of members were authorized. In Azerbaijan, all companies regardless of their types are obligatory to comply with National Accounting Standards arranged in accordance with IFRS. National Accounting Standards are arranged separately pursuant to the types of companies.

After the transition to IFRS, various programs and informative training courses were organized both for the members of accounting profession and for students who study in the accounting departments of educational institutions so that they could learn and practice. However, IFRS was not perceived by the members of the profession at the desired level.

There might be several reasons why IFRS was not learned at the desired level. The aim of this study is to analyze the reason why accountants could not learn IFRS at the desired level, the difficulties they encountered and their eagerness to learn.

In this context, a survey was conducted for the accountants working in Baku, Azerbaijan. The results of the survey were evaluated with nonparametric tests. It has been seen that significant differences were found 5 variables in terms of gender, 5 variables in terms of working style, 2 variables in terms of age, 2 variables in terms of education status, 1 variable in terms of professional experience and 4 variables in terms of department of graduation.

İdris Varıcı

Doç.Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Muhasebe-
Finansman ABD,
idris.varici@omu.edu.tr

İzmirkhan Hasanov

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, SBE
İşletme Bölümü,
irhasanov@gmail.com

Article Type / Makale Türü

Research Article / Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları,
Öğrenme Süreci, Muhasebe Meslek Mensubu

Keywords

International Financial Reporting Standards,
Learning Process, Member of Accounting
Profession

Bilgilendirme

"Azerbaycan'da UFRS'nin Öğrenilme Süreci:
Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir
Araştırma" adlı yüksek lisans tezinden
türetilmiştir.

JEL: M100, M41, M49

Submitted: 29 / 12 / 2018

Revised: 04 / 01 / 2019

Accepted: 11 / 01 / 2019

Giriş

Azerbaycan'da muhasebe sistemi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dönemi ile birlikte gelişmeye başlamıştır. O zamanlar muhasebenin en önemli amacı, sosyalist malvarlığının korunması, devletin sosyalist gelişme planlarının yerine getirilmesi ve malın maliyetinin doğru hesaplanması olarak görülmektedir.

SSCB'deki ekonomik düzenin diğer devletlerden farkı, işletmelerin tek sahibinin devlet olmasıdır. Doğal olarak bu durum muhasebe kayıtlarını da etkilemiş ve kayıt tutmanın en önemli amacı devlete finansal veri sunmak olmuştur. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin SSCB'ye bağlı bir devlet olması sebebiyle bağımlı diğer devletler gibi muhasebe ile ilgili düzenlemeler Sovyetler Birliği hükümetinin belirlediği kurallar çerçevesinde gerçekleşmekteydi. Bu yüzden Sovyetler Birliğinin muhasebe kronolojisini Azerbaycan'la da ilişkilendirmek mümkündür.

SSCB'de muhasebenin kronolojisi aşağıdaki gibi ifade edilebilir (İbadov,2012:152 ve Ahmedov,2007:29):

- 1864-1898 muhasebe bilimi ilim olarak nitelendirilmeye başlanmıştır.
- 1898-1917 muhasebenin gelişimi çok yavaş olmuştur.
- 1923 - 1926 yıllarında SSCB'de çift yanlı kayıt sisteminin uygulanması zorunlu hale gelmiştir.
- 1926 yılında "Beş Yıllık" planla tek bir düzene dayalı muhasebe uygulaması zorunlu hale gelmiştir.
- 1931 yılında Stalin tarafından her konuda olduğu gibi muhasebe alanında da sosyalist olmayan devletlerle bağlar koparılmıştır. Dolayısıyla muhasebenin uluslararası boyutta işlem görmesinin önü kesilmiştir.
- 1936 yılına kadar devlet mülkiyetine dayanan ve devlete ait olan muhasebenin geliştiği bir dönem yaşanmıştır.
- 1965 yılında SSCB'de muhasebe alanında reformların yapılması ihtiyaç haline gelmiştir.
- 1987 yılında Gorbaçov ile birlikte batıya yönelme ve sistemde reformlar başlamıştır. Muhasebe alanında batıdaki muhasebe esaslarının uygulanmasına başlanmıştır.
- 1990-yılı sonrası dönemde ise piyasa ekonomisine geçiş ile birlikte, piyasa ekonomisi şartlarına uyum söz konusudur.

1990'da başlayan Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesi sebebiyle ülkenin ekonomisi de etkilenmiştir. Verilen mücadele sonucunda ortaya çıkan kriz, muhasebe sistemini etkilemiştir. Yani 1990'lı yıllarda ülkede yaşanan hem siyasal hem de ekonomik sorunlar, ülkenin gelişimini aksatmakla birlikte piyasa ekonomisine geçişi de zorlaştırmıştır. Mali duruma bakıldığında ise ortaya çıkan yüksek faiz oranları, bankaların topladıkları mevduatı, işletmelere kredi olarak yansıtmasına engel olmuş ve kredilerin vadesi kısalmıştır. Bunun sonucu olarak işletmelerin likidite yapıları bozulmuştur (İbadov, 2012:153).

1995 yılından sonraki dönemlerde muhasebenin gelişmesini amaçlayan önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlardan bazı önemli olanları; yeni hesap planı hazırlanması, işletmeler tarafından düzenlenmesi gereken mali tabloların belirlenmesi ve muhasebe kayıt belgeleri ve ticari defterler ile ilgili yeni düzenlemelerin yapılmasıdır (Karagözov, 2003:21):

24 Mart 1995 yılında ise Azerbaycan Cumhuriyeti'nde "Muhasebe Hakkında" (Muhasibat Uçotu Haqqında Qanun) kanun kabul edilmiş, uygulamaya geçilmiş ve standartlaşmanın oluşması sağlanmıştır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı'nun 26 Aralık 2002'de imzaladığı beyanname ile birlikte Azerbaycan'da Uluslararası Muhasebe Standartlarına geçiş süreci için zemin hazırlanılmaya başlanmıştır. Nihayetinde, Azerbaycan Bakanlar Kurulunun 23 Şubat 2003 tarihli kararı ile Uluslararası Muhasebe Standartlarına geçmeyi amaçlayan, 2003-2007 yıllarını kapsayan Milli Muhasebe Standartlarının (MMS) hazırlanması ve uygulanmasına yönelik program çerçevesinde çalışmalara başlanmıştır. Bu programda özetle aşağıdakiler amaçlanmıştır (Chariyev, 2015:12):

- Azerbaycan Cumhuriyeti'nin "Muhasebe Hakkında" kanununda uluslararası standartlara geçiş için gerekli değişikliklerin yapılması,
- Kısa vadede UFRS'lere uyumlu Milli Muhasebe Standartlarının hazırlanması ve onaylanması,
- Küçük ölçekteki işletmeler için sadeleştirilmiş (basitleştirilmiş) standartların hazırlanması

- Çeşitli eğitim ve uygulama faaliyetleriyle profesyonel kadroların oluşturulması

Bu çalışmalar sonucunda, 2006 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı ile varılan telif hakkı anlaşması sonucunda Azerbaycan'da finansal raporlama standartlarının UFRS'ye uyumlaştırılması amacıyla ticari şirketler için 37, kamu kurumları için 24, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) için 1 Milli Muhasebe Standardı ve "Küçük İşletmelerde Basitleştirilmiş Muhasebe Kurallarının Yürütülmesi" hazırlanmıştır.

Yapılan bu çalışmalarla muhasebe sisteminin uluslararası standardizasyonu amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Azerbaycan'da yaşanan süreç sonunda ortaya çıkan durum da gözetilerek, UFRS'nin öğrenilmesi sürecinde "**etkili olan faktörler**" bu çalışmada araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda alt amaçlar olarak, Bakü'de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının muhasebe standartlarının "**önemliliği**" ve "**gerekliliğine**" dair görüşleri, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe standartlarını öğrenmede ortaya çıkan "**beklentilerinin**" neler olduğu analiz edilmeye çalışılmıştır.

1. UFRS İle İlgili Genel Bilgiler

Muhasebenin teorik alt yapısı incelendiğinde; muhasebenin temel kavramları, muhasebe ilkeleri ve muhasebe standartları muhasebenin en önemli yapı taşları olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bunların içinde muhasebe standartları (güncel adıyla finansal raporlama standartları), muhasebe uygulamalarının daha şeffaf, doğru, uluslararası düzeyde kabul görür hale getirilmesi ve raporlamanın ihtiyaca ve gerçeğe uygun oluşmasını sağlayan ilkeler bütünüdür. Her şeyden önce muhasebe standartları bir kural değildir ilkelerden oluşmaktadır. Statik olmayan bu ilkeler bütünü zamana ve ihtiyaca uygun olarak değişebilmektedir.

Özellikle küresel sermayenin sınır tanımaksızın ülkeler arasında akışı, global olarak kabul gören ilkeler bütününe kabul görmesine sebep olmuştur. Sermaye sahipleri kazançlarını maksimum hale getirebilecek bütün sermaye akışlarına odaklanırlar hale gelmişlerdir. Azerbaycan'da bir yatırımcı Türkiye piyasasında veya Amerika piyasasında yatırım yapma, veya fon toplama faaliyetlerine girişebilmektedir. Yatırım yapma ve fon sağlama esnasında ihtiyaç duyduğu bilgiyi muhasebe sürecinin sonunda oluşturulan raporlar vasıtasıyla elde edebilmektedir. Doğru bilginin oluşturulması ve güvenli yatırım ortamının meydana getirilebilmesi için global düzeyde bilgi üretilebilen bir sisteme ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle herkes tarafından kabul görülebilir bilginin oluşturulması uluslararası muhasebe uygulamaları vasıtasıyla elde edilebilmektedir.

Muhasebe standartları ilk defa 1973 yılında, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı (International Accounting Standards Committee Foundation-IASC) muhasebe standartları ile ilgili çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmalarını daha çok gelişmekte olan ülkeler nezdinde gerçekleştiren komite, daha sonra IFAC (International Federation of Accountants-Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) bünyesinde faaliyetlerini icra etmeye devam etmiştir. IFAC 1977'de 11.Dünya Muhasebeciler Kongresinde Almanya'nın Münih şehrinde kurulmuştur. Bu kuruluşun temel misyonu, kamu yararına hizmet edip muhasebecilik mesleğini geliştirmektir. Bu misyon bağlamında; yüksek kaliteli uluslararası muhasebe standartlarının geliştirilmesini ve bu standartların benimsenmesini ve uygulanmasını sağlamak gibi görevleri sorumluluk alanı olarak belirlemiştir (www.ifac.org).

IFAC 1989 yılında ilk çerçeve metni yayınlamıştır. Bu tarihten sonra IAS (International Accounting Standards) adı altında uluslararası muhasebe standartları yayınlamaya başlamıştır. 2001 yılına kadar standart yayınlayan kuruluş en son IAS 41'i yayınlamaya son vermiştir. 2001 yılında IASB'nin (International Accounting Standards Board-Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) IASC'ın bütün sorumluluklarını kendi bünyesine geçirmesiyle birlikte, uluslararası muhasebe standartları yerine uluslararası finansal raporlama standartları yayınlanmaya başlamıştır. Aslında iki standart da aynıdır. Kurul daha önce yayınlanan muhasebe standartlarını revize etme ve yeni finansal raporlama standartlarını yayınlama görevini kendi üstüne almıştır. Eski ile yeni standartlar arasında bir uyumsuzluk söz konusu olmamasına rağmen, uyumsuzluk olursa yeni standartların esas alınacağı unutulmamalıdır.

2. Azerbaycan'da Muhasebe Standartları ve UFRS

Azerbaycan'da muhasebe sistemi; ticari işletmeler, ticari amaç gütmeyen işletmeler, kamu kurumları ve devlet bütçesine bağlı diğer işletmeler için bölümlendirilmiştir. Azerbaycan muhasebe sistemi söz konusu işletmelere ayrı ayrı hitap etmektedir. Bu sistem Azerbaycan Hükümeti Maliye Bakanlığı tarafından oluşturulmuş halihazırda da bakanlık tarafından süreç yürütülmektedir. Yani işletmelerde muhasebe sisteminin kurulmasına ve uygulanmasına yönelik ilkeler, Azerbaycan'da devlet tarafından belirlenmektedir. Bu doğrultuda 24 Mart 1995 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti "Muhasebe Hakkında" kanunu kabul edilmiştir.

Ancak Azerbaycan Cumhuriyeti'nde muhasebe ile ilgili konularda tasarımların yapılması görevini Maliye Bakanlığı yürütmekle birlikte, 29 Haziran 2004 tarihli "Muhasebe Hakkında" kanununun 5.2. maddesine göre muhasebe alanındaki düzenlemeleri gerçekleştiren yetkili kuruma muhasebe ve finansal raporlama konusunda danışmanlık yapması amacıyla Muhasebe Danışma Kurulu'nun (Şurası) oluşturulması istenmiştir. Amaç Muhasebe ve finansal raporlama alanında devlet düzenlemelerinin gerçekleştirilmesini sağlamaktır. UFRS'ye yönelik yapılan tüm çalışmalarda Muhasebe Danışma Kurulunun danışmanlığına başvurulmaktadır. Muhasebe Danışma Kurulunun finansmanı Maliye Bakanlığının bütçesinden ve kanunla yasaklanmamış diğer kaynaklardan karşılanmaktadır.

Ticari kuruluşlar için ulusal muhasebe standartları uluslararası muhasebe standartlarına uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Örneğin ilk standart bakanlığın sayfasında "Ticari Kuruluşlar İçin Ulusal Muhasebe Standartlarına İlişkin Kavramsal Çerçeve" şeklinde yer almaktadır. Daha sonraki standartlar da UMS-UFRS'ye paralel bir şekilde devam etmektedir (www.maliyye.gov.az).

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin muhasebe uygulamalarına yönelik muhasebe mevzuatında; mevzuatın amacının finansal raporlamalarda şeffaflığın sağlanması ve ülkedeki muhasebe standartlarını uluslararası muhasebe/finansal raporlama standartlarına uygun bir şekilde geliştirmek şeklinde açıklandığı ifade edilmektedir. Bunun hem ticari işletmeler açısından hem de ticari olmayan işletmeler açısından geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Azerbaycan Cumhuriyeti Muhasebe Kanunu, www.maliyye.gov.az).

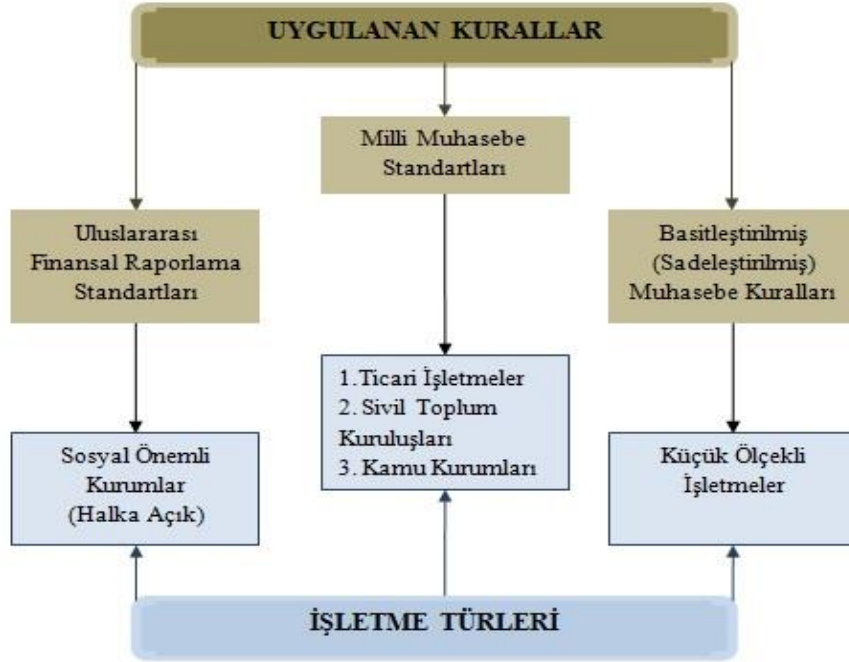
Tarihsel süreç Azerbaycan devletini muhasebe standartları ile birleştirmiştir. Özellikle Sovyetler sonrası dönemde ticari yenilenmelerin genel sürecinden geride kalınmıştır. Dolayısıyla durumun düzeltilmesi amacı ile muhasebe ve finansal raporların, uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi için yenilenme programı hazırlanmıştır. Bakanlar Kurulunun 20 Şubat 2003 yılındaki kararı ile UFRS'ye geçiş amacıyla ulusal finansal raporlama standartlarının 2003-2007 yıllarını kapsayan ulusal standartların hazırlanması ve uygulanması programı kabul edilmiştir (Rzayev,2006:30-36). Sözü geçen program kapsamında 9 Şubat 2005 yılında "Muhasebe Hakkında" Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu Cumhurbaşkanının emri ile yürürlüğe girmiştir.

UFRS'ye geçiş sürecinde yapılan diğer önemli bir adım ise, Azerbaycan Cumhuriyetinin Bakanlar Kurulunun 18 Haziran 2005 yılında kabul ettiği 139 No-lu "2005-2008 yıllarında Milli Muhasebe Standartlarının Kullanılması Programı Hakkında" karardır. Bu programın gerçekleştirilmesi ile ilgili muhasebe ve finansal raporlamanın uluslararası standartlara geçişi sağlamak için bazı Milli Muhasebe Standartları hazırlanmıştır (Mammadzade, 2016:59).

Milli Muhasebe Standartları "Muhasebe Hakkında" kanununun 7. Maddesine uygun olarak Bakanlar kurulunun Ağustos 2005'de 250 No-lu düzenlemesi ile tasarlanmıştır. 2006 yılında uluslararası standartların, Azerbaycan diline tercüme edilmiş resmi metinlerinin UMSK tarafından onaylanması işlemleri başlatılmıştır. Konuyla ilgili, UMSK'nın belirlemiş olduğu gibi uluslararası denetim firmaları tarafından (PriceWaterhouseCoopers, Ernst&Young, MooreStephens vb.) değerlendirme yapılmıştır (Caferov, 2009:4-7).

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Maliye Bakanının 27 Haziran 2005 yılı I-79 Nolu kararı ile UFRS ile uyumlu Milli Muhasebe Standartlarının (MMS) oluşturulması kararı kabul edilmiştir. UFRS'yle uyumlaştırılan, işletme türlerine uygun MMS'yi, Azerbaycan'da faaliyet gösteren tüm işletmelerin kullanması zorunludur. UFRS esas alınarak ticari işletmeler için 37 MMS ve 27 adet MMS'nin uygulama yorum ve önerileri, hazırlanmıştır. Ayrıca Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları esas alınarak 24 adet Kamu Kurumları için MMS; 1 adet Sivil Toplum Kuruluşları için

Milli Muhasebe Standardı ve son olarak “Küçük Ölçekteki İşletmelerde Basitleştirilmiş (sadeleştirilmiş) Muhasebe Kurallarının Yürütülmesi” hazırlanmıştır (Caferov, 2009:3). Şekil 1’de türlerine göre işletmelerin kullandığı muhasebe kuralları verilmiştir.

Şekil 1: Türlerine Göre İşletmelerin Kullandığı Muhasebe Kuralları

Şekil 1’de verilen bilgilerle ilgili vurgulanması gereken bir diğer husus, Sosyal Önemli (Halka Açık) Kurumlar olarak sınıflandırılan kuruluşların UFRS’yi birebir uygulamasıdır.

Milli Muhasebe Standartları adı verilen Azerbaycan’da kullanılan standartlarla UFRS arasında kavramsal olarak farklılıklar bulunmasa da bazı teknik farklılıklar söz konusudur. UFRS’de finansal raporların düzenleme örnekleri bulunmamaktadır, sadece raporlar için asgari talepler yer almaktadır.

“Muhasebe Hakkındaki” kanunun 4.4. maddesine göre kredi kurumlarına ilişkin muhasebe düzenlemeleri ve finansal raporların şekil ve içeriklerine ilişkin düzenlemeler, muhasebe konusunda düzenleme yapma yetkisine sahip kurumla (Maliye Bakanlığı) anlaşarak Azerbaycan Cumhuriyeti Merkezi Bankası tarafından yürütülmektedir.

Öte yandan 1991 yılında bağımsızlığına kavuşan bir devlet için küresel anlamda kabul gören standartların öğrenilmesi kolay değildir. Bu anlamda Azerbaycan’da uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartlarının öğrenilmesine yönelik bazı eksiklikler/sorunlar mevcuttur. Bu eksikliklerin bazıları aşağıdaki gibi özetlenebilir (Mammadzade,2016:66-69):

- Muhasebe, finansal raporlar ve denetim konusunda güncel bilgi ve yetkinliğe sahip yeterince uzman bulunmamaktadır.
- Yüksek öğretim ve diğer öğretim kurumlarında öğrencilere muhasebe sistemi ile bilgiler, eski literatür kullanılarak öğretilmektedir.
- Uluslararası ve Milli Muhasebe Standartlarının eğitimi için metodolojik altyapı yok denecek seviyededir ve bunun sebebi uygun eğitim kaynaklarının hazırlanmasına yeteri kadar dikkat edilmemesidir.
- Muhasebe meslek mensuplarının yetiştirilmesi için gereken seviyede çalışmalar yapılmamış ve yeni sisteme geçişin temin edilmesi için özel hizmet oluşturulmamıştır.

Yukarıda sıralanan problemlerin/eksikliklerin ortadan kaldırılması için Maliye Bakanlığı ve Eğitim Bakanlığı ortak çalışmalar yapmış ve bu çalışma sonucunda zaruri görevler belirlenmiştir. Bu görevleri gerçekleştirmek için 16 Aralık 2009 tarihinde Eğitim Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ortaklaşa Dünya Bankasının Azerbaycan’daki temsilcileri ile birlikte yüksek ve orta öğretim kurumlarının yönetiminin katılımını sağlayarak istişareler yapılmış, adı geçen kurumlar ve

uluslararası örgütlerin uzmanlarından oluşan bir heyet oluşturulmuştur. Bu heyetin asıl amacı UFRS'ye geçişle ilgili yüksek ve orta öğretim kurumlarında "Muhasebe ve Denetim" alanında uzmanların yetiştirilmesi ve diğer ilgili konulara uygun çözüm planının projesini hazırlamaktır. Projeye, Azerbaycan'da UFRS'ye geçiş sürecinde meslek mensuplarının yetiştirilmesi amacıyla aşağıdaki çalışmaların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir (Mammadzade,2016:70-71):

- Muhasebe ve finansal raporlamaya ilişkin çağdaş koşullara uygun uzman yetiştirmeyi sağlayan eğitim programları geliştirilmeli,
- Muhasebe ve finansal raporlamaya ait eğitim programlarının içeriği UFRS'yle uyumlaştırılmalı,
- Eğitim programlarına katılacak öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi amaçlı kurslar ile seminerlerin düzenlenmesi ve başarılı olanlara sertifikaların verilmesi,
- Kurs ve seminerlerin düzenlenmesi için UFRS ile ilgili bilgiye sahip, konuyla ilgili yurtdışında eğitim almış veya öğretmenlik yapmış kişilerin belirlenmesi ve bu kişilerden oluşan uzman grubunun kurulması,
- Muhasebe ve finansal raporlama alanında eğitim alan yükseköğretim kurumları öğrencilerine yönelik kursların düzenlenmesi.

Konuyla ilgili çalışmalar bugünlerde de devam etmektedir. Bu çalışmalara rağmen problemler halen çözülmüş değildir. Ülkede profesyonel muhasebe örgütleri ve uluslararası enstitülerin kurulması metodolojik, kurumsal ve psikolojik sebepler yönünden kolay değildir. Bu çalışmada Azerbaycan'daki meslek mensuplarının standartları öğrenmede çektiği güçlükler ve bu standartları öğrenme sebepleri araştırılmıştır.

3. Araştırma

3.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Uygulamada UFRS kullanılmasına rağmen aslında UFRS kavramının içinde MMS de ifade edilmek istenmektedir. Fakat tek bir ifade olarak UFRS tercih edilmiştir. Çünkü meslek mensuplarına eğitim UFRS temelinde verilmektedir. Bunun içinde UFRS'den türetilen MMS de yer almaktadır.

Araştırmanın konusu; UFRS'nin Azerbaycan'da öğrenilmesine yönelik, başkent Bakü'de, muhasebecilik mesleğini icra eden kişilerin UFRS'ye geçiş sonrası konuyla ilgili bakış açılarının yapılacak anket yoluyla ampirik olarak belirlenmesidir. Bu bağlamda araştırmanın amacı; Azerbaycan'da faaliyet gösteren muhasebecilerin UFRS'ye uygun tasarlanmış Azerbaycan Milli Muhasebe Standartlarını (MMS) istenilen düzeyde öğrenememesinin sebebi, karşılaştıkları zorluklar ve öğrenme isteklerinin belirlenmesidir.

Çeşitli demografik özellikler (cinsiyet, yaş, çalışma şekli, eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, mezun olduğu bölüm) bakımından oluşturulan gruplar yönüyle karşılıklı olarak değerlendirme yapmak, standartlara yönelik öğrenmeye ilişkin endişe ile meslek mensuplarının tutumları arasındaki ilişki ve konuya dair tutumlarını ve bakış açılarını incelemek de araştırmanın alt amaçları içerisindedir.

Bu nedenle muhasebe meslek mensuplarının, standartların "önemliliği ve gerekliliğine" dair görüşlerinin analizi, Azerbaycan'da muhasebe meslek mensuplarının standartları öğrenmede ortaya çıkan "beklentilerinin" analizi ve standartları öğrenmede "nelerin etkili" olduğunun tespiti de alt amaçlar arasındadır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Azerbaycan'da Milli Muhasebe Standartlarının (MMS) UFRS ile uyumlaştırılması ve 2005 yılında "Muhasebe Hakkında" yeni kanun ile birlikte ulusal muhasebe sisteminde önemli değişiklikler olmaya başlamıştır. Muhasebeye yön veren kanun ve mevzuatların farklı uygulamaları sebebiyle meslek mensuplarının standartları uygulayabilmesi için öncelikle standartları öğrenip, içselleştirilmesi gerekmektedir.

Muhasebe meslek mensupları muhasebeye yön veren kanun ve mevzuatların farklı uygulamalar doğurması sebebiyle sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu tür sıkıntıların giderilmesi ve ülkede meslek mensuplarının çalışmasını kolaylaştırması için hazırlanan UFRS ile uyumlaştırılmış MMS'nin uygulamaya konması da henüz yaşanan sıkıntıları çözümlenmede yeterli olmamıştır. Öte

yandan meslek mensuplarının standartlara ilişkin bilgi düzeylerinin iyileştirilmesi ile ilgili zorluklar önemli bir sorundur. Bu nedenle bu araştırmayla Azerbaycan'da meslek mensuplarının standartları öğrenmedeki ilgilerinin araştırılması ve standartları öğrenmeyi zorlaştıran etkenlerin belirlenmesi amaç edinilmiştir.

Meslek mensuplarının standartlara ilişkin bakış açılarını ve tutumlarını ortaya koymak önemlidir. Bu bağlamda standartları uygulamaya çalışan muhasebe meslek mensuplarının standartlara doğal olarak hakim olması gerekmektedir. Çalışmada meslek mensuplarının konuyla ilgili çeşitli yargıları değerlendirilmiştir. Literatürde konuyla ilgili teorik olarak çeşitli araştırmalar mevcuttur. Fakat bu araştırma, Bakü'de faaliyet gösteren muhasebecileri doğrudan inceleyen ve konu edinen bir araştırma olması yönüyle farklıdır.

3.3. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de faaliyet gösteren 100'den fazla muhasebe meslek mensubuna ulaşılmış; 91 kişiden olumlu dönüş alınmasına karşılık eksik işaretleme veya konuya hakim olmadıklarından dolayı 75 kişi ile yapılan anket değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Araştırmada muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet, yaş, çalışma şekli, eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, mezun olduğu bölüm dikkate alınarak oluşturulan gruplar açısından farklılık analizleri yapılmıştır. Fakat öğrenme sürecinde kişisel ve fizyolojik etkenler araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. UFRS'nin kullanımında uyumlaştırma yapılan MMS'nin dikkate alındığı belirtilebilir.

Araştırmada kullanılan ölçekte, araştırmacı Fevzi Serkan ÖZDEMİR'in daha önce yaptığı "Finansal Raporlama Standartlarının Öğrenme Sürecinde Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin Durumu: Samsun'da Ampirik Bir Araştırma" adlı araştırmada kullandığı anket soruları izin alınarak kullanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın ana kütlesi Bakü'de faaliyet gösteren meslek mensuplarıdır. Bu ana kütle içinden Bakü'de faaliyet gösteren meslek mensuplarından rastgele örnekleme metodu seçilerek anket uygulanmıştır. Bu seçimde önemli olan kriter, Bakü'nün Azerbaycan'da en gelişmiş il olması nedeniyle ülkeyi en iyi temsil edeceği düşüncesidir. Diğer temel kısıtlar maliyet ve zamandır. Azerbaycan'ın bütün bölgelerinde anketin yapılması hem maliyetli hem de zaman alıcıdır.

100'den fazla muhasebe meslek mensubuna ulaşılmış 91 kişiden olumlu dönüş alınmasına karşılık eksik işaretleme veya konuya hakim olmama gibi durumlardan dolayı, 75 kişinin anket sonuçlarına göre değerlendirme yapılmıştır. Azerbaycan'da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sayısı ile ilgili herhangi bir kayıt bulunmadığından Bakü ilinde ne kadar meslek mensubunun bulunduğu dair bilgiye ulaşılamamıştır. Dolayısıyla araştırma kapsamında ulaşılan bulgular bu kısıt dahilinde değerlendirilmiştir.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın evrenine öncelikle İktisadi Araştırmalar ve Eğitim Merkezinde mail adresleri bulunan ve muhasebe ile ilgili eğitim için kuruma gelen meslek mensuplarına e-posta yolu ile erişilmiştir. Bunun dışında yüz yüze görüşme tekniği ile Delta Groop'ta muhasebe mesleğini icra eden kişilere ve Bakü'de faaliyette olan 30'a yakın işletmede muhasebe mesleğini icra eden kişilere (devlet kurumları da dahil) ulaşılmıştır.

• Veri Toplama Yöntemi

Araştırma için anket formu kullanılmıştır. Toplamda demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik birinci bölümde 6 soru ve ikinci bölümde ise istatistiksel bulguları sağlamayı amaçlayan 5 başlıkta 27 soru kullanılmıştır. İkinci bölümde meslek mensuplarının UFRS'yi öğrenmeye yönelik düşünceleri, 1'le 5 arasında derecelendirme yapılarak, 5'li likert ölçeği kullanılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Soruları belirlerken anketin yapılacağı yer olan Bakü'de faaliyet gösteren meslek mensuplarının da soruları anlaşılır bulup bulmadıklarına yönelik fikirleri alınmış ve tercümede anlam kaybının yaşanmaması için gereken özen gösterilmiştir. Sorular Azerbaycan diline tercüme edilerek meslek mensuplarına sunulmuştur.

- **Araştırmanın Güvenilirlik Analizi**

Veri setinin güvenilirliği için Cronbach Alpha Güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Cronbach Alpha analizine göre veri setinin güvenilirliği % 75,6 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, araştırmada sağlanan güvenilirlik düzeyinin yeterli olduğunu; araştırma sorularının uygunluğunu belirtmektedir. Sosyal bilimlerde bu değer %70 olarak kabul edilmektedir (Özulucan ve diğerleri, 2010:49). Araştırma bulgularını analiz etmek için SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

- **Analizde Başvurulan Tekniklerin Seçimi:**

Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi uygulanarak değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu yöntem, tesadüfi olarak toplanmış olan verinin belirli bir dağılıma uyup uymadığını test etmek için uygulanmaktadır (Coşkun ve diğerleri, 2015:207). Bu yöntem ile verilerin, mevcut 27 değişkenin anlamlılık değerlerinin (asyp. sig.) 0,05'ten küçük olması nedeniyle, normal dağılım özelliği göstermediği saptandığından, tüm değişkenler için parametrik olmayan testlerden yararlanmak uygun görülmüştür. Bu nedenle araştırma çerçevesinde gözlem birimleri için farklı demografik niteliklere uygun oluşturulan gruplar arasında, iki gruptan oluşanlar için Mann-Whitney U Testi, ikiden fazla gruptan oluşanlar için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

3.6. Araştırmanın Bulguları

Araştırma çerçevesinde ulaşılan betimsel ve istatistiksel bulgular aşağıda gösterilmiştir.

3.6.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel Bulgular

Betimsel bulgular; ankete katılan meslek mensuplarının demografik özelliklerini ortaya koymaktadır. Ankete katılanların demografik özelliklerine ilişkin sorular, cinsiyet, yaş, çalışma şekli, eğitim durumu, mesleki deneyimi ve mezun oldukları bölümleri kapsamaktadır. Araştırmada elde edilen betimsel bulgular aşağıdaki tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Gruplara İlişkin Betimsel Bulgular

Demografik Özellikler	Frekans	Yüzde	
Cinsiyet	Erkek	51	68,00%
	Kadın	24	32,00%
	Toplam	75	100,00%
Çalışma Biçimi	Bağımlı	66	88,00%
	Bağımsız	9	12,00%
	Toplam	75	100,00%
Yaş	24 ve altı	8	10,67%
	25 - 34	41	54,67%
	35 - 44	19	25,33%
	45 - 59	7	9,33%
	Toplam	75	100,00%
Eğitim Düzeyleri	Önlisans ve altı	8	10,67%
	Lisans	45	60,00%
	Lisansüstü	22	29,33%
	Toplam	75	100,00%
Mesleki Deneyim	1 - 5 Yıl	25	33,33%
	6 -10 Yıl	31	41,33%
	11 -15 Yıl	10	13,33%
	15 Yıl ve üzeri	9	12,00%
	Toplam	75	100,00%
Mezun Olunan Bölüm	Muhasebe	20	26,67%
	İşletme	15	20,00%
	İktisat	24	32,00%
	Maliye	14	18,67%
	Diğer	2	2,67%
	Toplam	75	100,00%

Tabloya bakıldığında en dikkat çeken kısım ankete katılan meslek mensuplarının çalışma biçimleri bakımından tahlil edildiğinde, çoğunluğunun bağımlı çalışmasıdır. Türkiye'de literatürde yer alan, çalışma biçimlerinin meslek mensupları üzerindeki etkisini araştıran çalışmalarda, burada elde edilen sonuçların tersi görülmektedir. Yani çalışma biçimlerine göre bağımsız çalışanlar Türkiye'de çoğunluktadır. Gözlenilene göre, Türkiye'den farklı olarak, Azerbaycan'da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının büyük çoğunluğu işletme veya kurumlara bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Bağımsız olarak faaliyet gösterenler ise genellikle denetçilerdir. Azerbaycan'da serbest muhasebecilik kavramı, 1994 yılında kabul edilen kanunla kaldırılmış ve serbest denetçilik kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Tabloya göre, katılanların çalışma şekli 66 (%88) bağımlı, 9'u (%12) bağımsız olarak faaliyet göstermektedir.

Katılımcıların çoğu lisans mezunu olup, çoğunluğu erkektir. Tecrübe açısından bakıldığında 25-34 yaş aralığında bulunanların çoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. Anketin yapılması esnasında yaşları 45'in üzerinde olan meslek mensuplarının standartların değişimine alışmadıkları, yeni standartları öğrenmede güçlük yaşadıkları bizzat gözlemlenmiştir.

3.6.2. Araştırma Sorularına Ait Frekans Sonuçları

Meslek mensuplarına 5'li likert kullanılarak yapılan anket sonuçlarına dayalı frekans analizi tablosunda yer alan ortalamalar Tablo 2'deki gibidir. Tablo 2'de yer alan sorulara verilen cevaplar değerlendirilirken, ortalama değeri 3,50'nin üzerinde olan değerler dikkate alınmıştır. Bunun sebebi 5'li likertte cevaplayanların ifadelerine katılımını pozitif olarak gösteren sayısal ölçeğin 5'e yaklaştığında anlam ifade edebileceği düşüncesidir. Bu nedenle ortalaması 3.50'nin altında yer alan değerlendirmelere yer verilmemiştir. Yani sorular aslında daha fazla sayıdadır. Değerlendirmeye alınmayanlar tabloda gösterilmemiştir. Buna göre meslek mensuplarının standartlarla ilgili bakış açıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: Araştırma Sorularının Ortalamaları

1. Meslek mensuplarının standartların önemliliği ve gerekliliğine dair görüşleri	Ortalama
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları raporlamanın çerçevesini değiştirirken, meslek mensuplarının da niteliksel olarak gelişmesi gerekliliğini doğurmuştur	<u>3,97</u>
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları, meslek mensuplarına daha fazla iş yükü ve sorumluluk yüklemektedir.	<u>3,92</u>
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının ortaya çıkışıyla, ülkemizde muhasebe mesleğine verilen önem artmıştır.	<u>3,89</u>
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları, işletmelere şeffaflık ve kamuya bildirimlerin kalitesi konusunda fayda sağlamıştır.	<u>3,82</u>
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları, bilgi için muhasebe anlayışının öne çıkmasında/yerleşmesinde etkili olmuştur.	<u>3,79</u>
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına uygun hazırlanan finansal tablolar, ilgi gruplarına işletmenin gerçek durumunu daha iyi temsil eden bilgi sağlamıştır.	<u>3,77</u>
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına uygun hazırlanan finansal tablolar, ilgi gruplarının bilgi ihtiyaçlarına daha uygun bilgi sağlamıştır.	<u>3,73</u>
2. Meslek mensuplarının standartların efektif biçimde öğrenilebilmesine ve uygulanabilmesine dair beklentileri (önerileri) bakımından;	
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının uygulamadaki başarısı için etik değerler ön plana çıkarılmalıdır.	<u>4,14</u>
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının çevirilerinin yanı sıra içeriğin ve uygulamanın özümsemesine yönelik açık ve anlaşılır yayınlar öğrenme ve uygulama sürecini olumlu etkileyecektir.	<u>3,98</u>

Vergi mevzuatında Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları ile uyuma gidilmesi, öğrenmedeki ikiliği azaltarak, öğrenme sürecini ve uygulamayı olumlu etkileyecektir.	<u>3,84</u>
3. Meslek mensuplarının bir standardı öğrenmelerinde nelerin etkili olduğu hususunda;	
Standard(lar)ı öğrenmek istediğimde standardı öğrenmenin sağlayacağı faydalar/getiriler önemli bir belirleyici olmuştur.	<u>3,70</u>
4. Meslek mensuplarının standardı öğrenmeye yönelik ilgileri bakımından;	
Meslek mensubu olarak standartların teknik altyapısını anlayan, yorumlayan ve bu konularda eğitim veren biri olmak istiyorum.	<u>3,64</u>
5. Meslek mensuplarının standardı öğrenme sürecini nelerin zorlaştırdığı bakımından;	
Bazı standart metinlerinde zaman zaman güncellemeler yapılması ilgili standardı öğrenmeyi zorlaştırmaktadır.	<u>3,81</u>

Meslek mensuplarının standartların **önemliliği ve gerekliliğine** dair görüşleri bakımından, anket formunda yer alan birinci gruptaki sorulara verdikleri yanıtlara bakıldığında; meslek mensuplarının en fazla katılım sağladığı sorular “*muhasebe ve finansal raporlama standartları raporlamanın çerçevesini değiştirirken, meslek mensuplarının da niteliksel olarak gelişmesi gerekliliğini*” ortaya çıkardığı ve “*muhasebe ve finansal raporlama standartlarının, meslek mensuplarına daha fazla iş yükü ve sorumluluk yüklediğini*” düşündükleri söylenebilir. Sorulara verilen cevaplarda 4’ün üzerinde katılım sağlama durumu söz konusu olmamıştır. Yani ortalamanın biraz üzerinde fakat çok güçlü katılım sağlama bu gruptaki sorular için geçerli değildir.

Meslek mensuplarının standartların efektif biçimde **öğrenilebilmesine** ve **uygulanabilmesine** dair **beklentileri** (önerileri) bakımından, anket formunda yer alan ikinci gruptaki sorulara verdikleri yanıtlara göre; sadece 3 soruda ortalamanın üzerinde katılım sağlanmış ve en yüksek katılım da “*muhasebe ve finansal raporlama standartlarının uygulamadaki başarısı için etik değerlerin ön plana çıkarılması*” sorusuna sağlanmıştır.

Meslek mensuplarının bir standardı öğrenmelerinde **nelerin etkili olduğu** hususunda, anket formunda yer alan üçüncü gruptaki sorulara verdikleri yanıtlara göre; sadece bir soruya ortalamanın üzerinde katılım sağlandığı görülmektedir. Yani “*Standard(lar)ı öğrenmek istediğimde standardı öğrenmenin sağlayacağı faydalar/getiriler önemli bir belirleyici olduğunu*” düşündükleri söylenebilir.

Meslek mensuplarının standardı öğrenmeye yönelik **ilgileri** bakımından, anket formunda yer alan dördüncü gruptaki sorulara verdikleri yanıtlara göre; “*Meslek mensubu olarak standartların teknik altyapısını anlayan, yorumlayan ve bu konularda eğitim veren biri olmak istekleri*” ortalamanın üzerinde değer almıştır.

Meslek mensuplarının standardı **öğrenme sürecini nelerin zorlaştırdığı** bakımından; anket formunda yer alan beşinci gruptaki sorulara verdikleri yanıtlara göre; sadece “*bazı standart metinlerinde zaman-zaman güncellemeler yapılması, ilgili standardı öğrenmeyi zorlaştırdığını*” düşündükleri söylenebilir.

3.6.3. İstatistikî Bulgular

Daha önce de belirtildiği üzere istatistikî bulguları elde etmek için kullanılan yöntemler verilerin, normal dağılım sergilememesi sebebiyle Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis H testidir. Bu testler için dikkat edilecek husus, testlerin anlamlılık değerinin 0,05’ten küçük olması gerekliliğidir. Yalnız bu oran sosyal bilimlerde 0,10 olarak ta kabul edilebilir (Varıcı, 2011:262). Diğer dikkat edilecek husus da rank değerleri olacaktır. Bu değerler ise katılımcıların demografik

özelliklerine göre daha çok katılım sağlayanın görünmesini sağlayacaktır. Parametrik olmayan testlerde ortalamalar arasındaki farka değil; grupların rank değerleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına bakılır. Her bir değişken için bu rank değerleri gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğunu gösterse de, söz konusu farkın anlamlı olup olmadığını göstermediğinden, Mann Whitney U testi veya Kruskal Wallis H testi sonuçlarına bakılır.

Katılımcıların cinsiyet, yaş, çalışma şekli, eğitim durumu, mesleki deneyimi ve mezun oldukları bölümlere göre oluşturulan gruplara yapılan istatistiksel analizler anket formundaki başlıklara uygun olarak hazırlanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular aşağıda verildiği gibidir. İstatistiksel bulgular tablolar halinde sunulurken sadece anlamlı olan değişkenler tabloda yer almıştır.

Araştırmada anket soruları monografik değişkenler hariç 5 grup altında 27 sorudan oluşmuştur. Bu soruların hangi gruplar altında toplandığı aşağıdaki şekilde özetlenmiştir. Böyle bir özetleme yapılmasının nedeni her bir tabloda soruların ifade edilmesinden ziyade bu sorular için oluşturulan semboller kullanılmasıdır.

Tablo 3: Soru Grupları İçin Soru Sayıları ve Sembolleri

	Soru Grup Başlıkları	Soru Sayısı	Sembol
1	Meslek mensuplarının standartların önemliliği ve gerekliliğine dair görüşleri	9 adet	ÖG
2	Meslek mensuplarının standartları efektif biçimde öğrenilmesine ve uygulanabilmesine dair beklentileri	3 adet	ÖÜB
3	Meslek mensuplarının öğrenmek istedikleri standartların seçiminde etkili olan faktörler	5 adet	EF
4	Meslek mensuplarının standardı öğrenmeye yönelik ilgilerine dair görüşleri	6 adet	İ
5	Meslek mensuplarının standardı öğrenme sürecini zorlaştıran faktörler	4 adet	ZF

3.6.3.1. Meslek Mensuplarının Cinsiyeti Bağlamında Soru Gruplarına Verdikleri Cevaplar Açısından Farklılık Bulguları.

Cinsiyet bakımından oluşturulan gruplarda iki değişken olduğu için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Bu test iki bağımsız grup için elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için uygulanır. Bu bağlamda uygulanan, Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre **anlamlı farklılıkların** olduğu önermeler, rank değerleri ile birlikte Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyet Bakımından Farklılık Sonuçları

RANK DEĞERLERİ					
	ÖG2	ÖG4	ÖG5	ÖÜB1	İ1
Cinsiyet	ERKEK	ERKEK	ERKEK	ERKEK	ERKEK
	KADIN	KADIN	KADIN	KADIN	KADIN
Gözlem Sayısı	51	51	51	51	51
	24	24	24	24	24
Ortalama Rank	35,2745	34,3725	35,1274	34,30	40,72
	43,7916	45,7083	44,1041	45,85	32,23
MANN WHITNEY U TESTİ					
	ÖG2	ÖG4	ÖG5	ÖÜB1	İ1
Mann-Whitney- U	473,000	427,000	465,500	423,500	473,500
Wilcoxon W	1799,000	1753,000	1791,500	1749,500	773,500
Z	-1,967	-2,268	-1,746	-2,307	-1,661
Anlamlılık Değeri	<u>0,049</u>	<u>0,023</u>	<u>0,081</u>	<u>0,021</u>	<u>0,097</u>

Tablo 4'deki sonuçlara göre, önemlilik ve gereklilik ifadelerinden üç adet (ÖG2, ÖG4, ÖG5), öğrenme ve uygulamada beklentiler ifadelerinden 1 tane (ÖUB1) ve ilgi ifadelerinden bir tane (İ1) olmak üzere erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur.

ÖG2 önermesinde yani "UFRS'ye uygun hazırlanan finansal tabloların, ilgi gruplarına tahmin ve teyit gücü daha yüksek bilgi sağlayacağı" konusunda oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise kadın meslek mensuplarının ilgili önermeye daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani kadın meslek mensupları, UFRS'ye uygun hazırlanan finansal tabloların, ilgi gruplarına tahmin ve teyit gücü daha yüksek bilgi sağlayacağını ifade etmektedirler.

ÖG4 önermesinde yani, "UFRS raporlamanın çerçevesini değiştirirken, meslek mensuplarının da niteliksel olarak gelişmesini gerektirdiği konusunda" oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise kadın meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani kadın meslek mensupları, meslek mensuplarının daha çok gelişmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

ÖG5 önermesinde yani, "UFRS'nin ortaya çıkışıyla, ülkemizde muhasebe mesleğine verilen önemin arttığı konusunda" oluşturulan gruplar yönüyle görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında kadın meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani kadın meslek mensupları, muhasebe mesleğine verilen önemin arttığına erkek meslek mensuplarına göre daha fazla katılmaktadırlar.

ÖUB1 önermesinde yani, "UFRS'nin uygulamadaki başarısı için etik değerlerin ön plana çıkarılması" konusunda oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında kadın meslek mensupları erkeklere nazaran UFRS'nin öğrenilmesinde etik değerlerin ön plana çıkarılmasını daha fazla uygun görmekteyiz.

İ1 önermesinde yani, "Meslek mensubu olarak standartların teknik altyapısını anlayan, yorumlayan ve bu konularda eğitim veren biri olma arzuları bakımından" oluşturulan gruplar yönüyle anlamlı fark bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise kadın meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani kadın meslek mensupları, erkeklere nazaran standartlarla ilgili konularda eğitim verme bağlamında daha heveslidirler.

3.6.3.2. Meslek Mensuplarının Çalışma Biçimi Bağlamında Soru Gruplarına Verdikleri Cevaplar Açısından Farklılık Bulguları.

Çalışma biçimi bakımından oluşturulan gruplar yönüyle, katılımcılar bağımlı ve bağımsız şeklinde iki gruba ayrılmıştır. İki grup arasında yapılan Mann Whitney U testinin sonuçlarına göre anlamlı farklılıkların olduğu ifadeler, rank değerleri ile birlikte aşağıdaki Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Çalışma Şekli Bakımından Farklılık Sonuçları

RANK DEĞERLERİ					
	ÖG4	ÖG7	ÖUB3	ZF1	ZF4
Çalışma Biçimi	BAĞIMLI	BAĞIMLI	BAĞIMLI	BAĞIMLI	BAĞIMLI
	BAĞIMSIZ	BAĞIMSIZ	BAĞIMSIZ	BAĞIMSIZ	BAĞIMSIZ
Gözlem Sayısı	66	66	66	66	66
	9	9	9	9	9
Ortalama Rank	39,66	36,60	36,31	36,45	36,33
	25,83	48,28	50,39	49,33	50,22
MANN WHITNEY U TESTİ					
	ÖG4	ÖG7	ÖUB3	ZF1	ZF4
Mann-Whitney- U	187,500	204,500	185,500	195,000	187,000
Wilcoxon W	232,500	2415,500	2396,500	2406,000	2398,000
Z	-1,927	-1,765	-1,956	-1,743	-2,018
Anlamlılık Değeri	<u>0,054</u>	<u>0,078</u>	<u>0,050</u>	<u>0,081</u>	<u>0,044</u>

Tablo 5'deki sonuçlara göre, önemlilik ve gereklilik ifadelerinden iki adet (ÖG4 ve ÖG7), öğrenme ve uygulamada beklentiler ifadelerinden 1 tane (ÖUB3) ve standartları öğrenmeyi zorlaştıran faktör ifadelerinden iki tane (ZF1 ve ZF4) olmak üzere bağımlı ve bağımsız meslek mensupları arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur.

ÖG4 önermesinde yani, "UFRS raporlamanın çerçevesini değiştirirken, meslek mensuplarının da niteliksel olarak gelişmesini gerektirdiği konusunda" oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise bağımlı faaliyet gösteren meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği ifade edilebilir. Bağımlı meslek mensupları standartlara göre raporlama yapmada birincil görev üstleneceklerinden niteliksel olarak gelişme gerekliliği hissetmeleri doğaldır. Ancak Azerbaycan'da bağımlı meslek mensuplarının daha fazla olduğu unutulmamalıdır.

ÖG7 önermesinde yani, "UFRS meslek mensuplarına daha fazla iş yükü ve sorumluluk yükleyeceği konusunda" oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise bağımsız faaliyet gösteren meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yine bağımlı meslek mensupları sorumluluk anlamında kendilerine standartlara göre raporlama yapma bağlamında iş yükünün yüksek olacağını düşünmeleri doğaldır. Çünkü raporlama muhasebe biriminin görevidir.

ÖUB3 önermesinde yani, "UFRS çevirilerinin yanı sıra içeriğin ve uygulamanın özümsemesine yönelik açık ve anlaşılır yayınların öğrenme ve uygulama sürecini olumlu etkileyeceği konusunda" oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise bağımsız faaliyet gösteren meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir.

ZF1 önermesinde yani, "UFRS' de gerçeğe uygun sunum ve önemlilik ilkeleri doğrultusunda ihtiyaca uygun düzenleme esnekliği öğrenmeyi zorlaştırdığı düşüncesi bakımından" oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise bağımsız faaliyet gösteren meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani bağımsız meslek mensupları, ZF1 önermesinin öğrenmeyi bağımlı meslek mensuplarına göre daha fazla zorlaştırdığını düşünmektedirler.

ZF4 önermesinde yani, "Bazı standart metinlerinde zaman zaman güncellemeler yapılması ile ilgili standartları öğrenmeyi zorlaştırdığı konusunda" oluşturulan gruplar yönüyle görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise bağımsız faaliyet gösteren meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani, standart metinlerinde yapılan güncellemeler, standardı öğrenmeyi zorlaştıran bir etkidir. Bu zorlaştırıcı etken bağımsızların bakış açılarına göre daha fazla etkilidir.

3.6.3.3. Meslek Mensuplarının Yaşları Bağlamında Soru Gruplarına Verdikleri Cevaplar Açısından Farklılık Bulguları.

Yaş bakımından oluşturulan gruplar yönüyle, yaşlarına göre katılımcılar 24 ve altı, 25-34, 35-44, 45-59 ve 60 ve üzeri şeklinde 5 gruptan oluşmaktadır. İki gruptan fazla olduğu için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Beş grup arasında yapılan Kruskal Wallis H testinin sonuçlarına göre anlamlı farklılıkların olduğu önermeler, rank değerleri ile birlikte tablo 6'da verilmiştir. Tabloda 60 yaş üstünde katılımcı bulunmadığından bu grupla ilgili sonuçların yer almadığı görülmektedir.

Tablo 6: Yaş Bakımından Farklılık Sonuçları

Kruskal Wallis H Testi						
	Yaş	N	Ortalama Rank	Ki kare	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
ÖG3	24 ve altı	8	46,50	6,9593	3	<u>0,0732</u>
	25-34	41	40,68			
	35-44	19	28,26			
	45-59	7	39,00			
İ4	24 ve altı	8	45,50	7,7600	3	<u>0,051</u>
	25-34	41	32,11			
	35-44	19	47,05			
	45-59	7	39,36			

Tablo 6'daki sonuçlara göre, önemlilik ve gereklilik ifadelerinden bir adet (ÖG3) ve ilgi ifadelerinden bir tane (İ4) olmak üzere 5 farklı yaş grubu bakımından katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur.

ÖG3 önermesinde yani, "UFRS' ye uygun hazırlanan finansal tabloların ilgi gruplarına işletmenin gerçek durumunu daha iyi temsil edecek bilgi sağlayacağı konusunda" oluşturulan gruplar yönüyle görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise 24 ve altı yaş grubundaki meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği gözlemlenmiştir. Özellikle mesleğe yeni giriş yapanlar, standartların mevcut uygulamaya göre daha gerçekçi bilgi sağlayacağı düşüncesi içerisindeyler. Aslında bu durum 24 yaş üstü dikkate alınarak yorumlandığında yeni olana bir direnç olabileceği şeklinde de düşünülebilir. Çünkü kıdemli meslek mensuplarında daha önce yerleşmiş bir bilgi birikimi ve alışkanlık mevcuttur. Bu birikimi aniden değiştirmek ve bunun yerine tamamen zıt felsefeye sahip yeni bir ilke setini benimsemek zordur. Ancak yeni meslek mensuplarında öğrenme isteği sebebiyle yeni veya mantıklı olana eğilim yüksek olabilmektedir.

İ4 önermesinde yani, "Meslek mensubu olarak standartlara ilişkin örnekleyici ve bilgilendirici kitap, bildiri, makale vb. yayınları yeterli bulmaları konusunda" oluşturulan gruplar yönüyle görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise 35-44 yaş grubundaki meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği ifade edilebilir. Bu farklılığın nedenini kestirmek zordur. Çünkü hemen hemen her yaş grubu meslek mensubu ilgili yayınlara ulaşmada ve takip etmede ufak tefek sorunlar yaşandığını belirtmiştir.

3.6.3.4. Meslek Mensuplarının Eğitim Durumu Bağlamında Soru Gruplarına Verdikleri Cevaplar Açısından Farklılık Bulguları.

Eğitim durumu bakımından oluşturulan gruplar yönüyle, katılımcılar ön lisans ve altı, lisans, lisansüstü şeklinde 3 gruptan oluşmaktadır. Bu gruplar arasında Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilen önermeler rank değerleri ile birlikte Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Eğitim Durumu Bakımından Farklılık Sonuçları

Kruskal Wallis H Testi						
	Eğitim Durumu	N	Ortalama Rank	Ki kare	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
ÖG7	Ön lisans ve altı	8	27,06	7,2046	2	<u>0,0272</u>
	Lisans	45	42,53			
	Lisans üstü	22	32,7			
EF5	Ön lisans ve altı	8	19,063	8,208666	2	<u>0,0165</u>
	Lisans	45	38,633			
	Lisans üstü	22	43,590			

Tablo 7'deki sonuçlara göre, önemlilik ve gereklilik ifadelerinden bir adet (ÖG7), meslek mensuplarının öğrenmek istedikleri standartların seçiminde etkili olan faktörler ifadelerinden 1 tane (EF1) olmak üzere üç farklı eğitim durumu bakımından katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur.

ÖG7 önermesinde yani, "UFRS meslek mensuplarına daha fazla iş yükü ve sorumluluk yükleyeceği konusunda" oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise lisans mezunlarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. UFRS meslek mensuplarına kesinlikle daha fazla iş yükü getirecektir. Fakat lisans mezunları meslek mensubu bu yükün kendilerince diğerlerine göre daha fazla hissedeceklerini düşünmektedirler.

EF5 önermesinde yani, "Standartları öğrenmek istediğimde standart metninin açıklığı ve anlaşılabilirliği önemli bir belirleyici olmuştur görüşü konusunda oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır". Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise lisansüstü mezunlarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Lisansüstü mezunlarının bu görüşe daha fazla katılmalarının sebebi, bu grubun daha fazla standartlarla zaman harcamasından kaynaklanabilir. Çünkü standartlara yönelik eğitimler an itibariyle daha çok lisansüstü düzeyde verildiğinden, standartların öğrenilmesi bağlamında lisansüstü öğrenciler daha fazla standart metniyle karşılaşmaktadırlar. Hatta standart

metinlerinin analizi lisansüstü düzeyde yapılabilmektedir. Özetle lisansüstü katılımcıların bu soruya daha iyi anlayarak cevap verdikleri düşünülmektedir.

3.6.3.5. Meslek Mensuplarının Mesleki Deneyimi Bağlamında Soru Gruplarına Verdikleri Cevaplar Açısından Farklılık Bulguları.

Mesleki deneyim bakımından oluşturulan gruplar yönüyle, katılımcılar 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 15 yıl ve üzeri şeklinde 4 gruba ayrılmıştır. Mesleki deneyim bakımından oluşturulan gruplar yönüyle sadece meslek mensuplarının standartların önemliliği ve gerekliliğine ilişkin görüşleri bakımından bir adet önermede (ÖÜB3) farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılıkla ilgili istatistiksel sonuçlar tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8: Mesleki Deneyim Bakımından Farklılık Sonuçları

Kruskal Wallis H Testi						
ÖÜB3	Mesleki Deneyim	N	Ortalama Rank	Ki kare	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
	1-5 yıl	25	37,60	6,832	3	<u>0,0774</u>
	6-10 yıl	31	42,03			
	11-15 yıl	10	40,65			
	15 yıl üzeri	9	22,28			

Tablo 8'deki sonuçlara göre ÖÜB3 önermesinde yani, "UFRS çevirilerinin yanı sıra içeriğin ve uygulamanın özümsemesine yönelik açık ve anlaşılır yayınların öğrenme ve uygulama sürecini olumlu etkileyeceği konusunda" oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı konusunda anlamlı fark bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise 6-10 yıl arası çalışan meslek mensuplarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani, 6-10 yıl arası çalışan meslek mensupları açık ve anlaşılır yayınların UFRS'yi öğrenme ve uygulama sürecini olumlu etkileyeceği düşüncesindedirler.

3.6.3.6. Meslek Mensuplarının Mezun Olunan Bölüm Bağlamında Soru Gruplarına Verdikleri Cevaplar Açısından Farklılık Bulguları.

Mezun olunan bölüm bakımından katılımcılar Muhasebe, İşletme, İktisat, Maliye ve diğer bölümler şeklinde beş gruptan oluşturulmuştur. Oluşturulan gruplar arasındaki farklılık Tablo 9'daki gibidir:

Tablo 9: Mezun Olunan Bölüm Bakımından Farklılık Sonuçları

Kruskal Wallis H Testi						
	Mezun Olunan Bölüm	N	Ortalama Rank	Ki kare	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
EF2	Muhasebe	20	36,20	8,443	4	<u>0,0766</u>
	İşletme	15	25,60			
	İktisat	24	44,65			
	Maliye	14	42,39			
	Diğer bölümler	2	38,50			
İ5	Muhasebe	20	33,60	7,831	4	<u>0,0979</u>
	İşletme	15	49,10			
	İktisat	24	39,94			
	Maliye	14	29,07			
	Diğer bölümler	2	38,00			
İ6	Muhasebe	20	42,68	8,573	4	<u>0,0726</u>
	İşletme	15	46,30			
	İktisat	24	28,31			
	Maliye	14	38,75			
	Diğer bölümler	2	40,00			
ZF1	Muhasebe	20	41,05	9,497	4	<u>0,0497</u>
	İşletme	15	45,37			
	İktisat	24	39,29			
	Maliye	14	27,46			
	Diğer bölümler	2	10,50			

Tablo 9'deki sonuçlara göre, meslek mensuplarının öğrenmek istedikleri standartların seçiminde **etkili** olan **faktörlere** yönelik önermeden bir tane (EF), meslek mensuplarının standardı öğrenmeye yönelik **ilgilerine** dair görüşleri önermelerden iki tane (İ5 ve İ6) ve meslek mensuplarının standardı öğrenme sürecini **zorlaştıran faktörler önermelerinden bir tane (ZF1)** olmak üzere farklı bölümlerden mezun olma bakımından katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur.

Tablo 9'daki sonuçlara göre EF2 önermesinde yani, *"Standartları öğrenmek istediğimde standart metninin açıklığı ve anlaşılabilirliği önemli bir belirleyici olmuştur görüşü konusunda"* oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında İktisat bölümü mezunlarının daha çok katılım gösterdiğini söyleyebiliriz. Çünkü diğer bölümlerde (muhasebe, işletme, maliye) daha fazla muhasebe dersi olduğundan muhasebe mantığının oturtulması bu bölümlerde daha iyi olabilmektedir.

Meslek mensuplarının standartları öğrenme ilgilerine yönelik İ5 ve İ6 önermelerinde de anlamlı fark mevcuttur. İ5 önermesinde yani, *"Meslek Mensubu olarak standartların öğrenilmesine ve uygulanmasına yönelik destekleri yeterli bulmaları bağlamında"* oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise İşletme bölümü mezunlarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Yani işletme mezunları açısından, standartların öğrenilmesi ve uygulanmasına verilen desteklerin yeterli gördükleri ifade edilebilir.

İ6 önermesinde yani, *"Meslek Mensubu olarak vergi düzenlemeleri ile standart setinin uyum içinde olduğu bağlamında"* oluşturulan gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise İşletme bölümü mezunlarının daha çok katılım gösterdiği söylenebilir. Diğer bir ifadeyle işletme bölümü mezunlarının vergi düzenlemeleri ile standart setinin uyum içinde olduğunu, diğer gruplara göre daha fazla düşündükleri ifade edilebilir.

Standartları öğrenmeyi zorlaştıran faktörlerden ZF1 önermesinde anlamlı fark mevcuttur. ZF1 önermesinde yani, *"UFRS'de gerçeğe uygun sunum ve önemlilik ilkeleri doğrultusunda ihtiyaca uygun düzenleme esnekliği öğrenmeyi zorlaştırdığı düşüncesi bakımından oluşturulan"* gruplar açısından görüş farklılığı bulunmaktadır. Rank değerlerinin ortalamasına bakıldığında ise İşletme bölümü mezunlarının daha çok katılım gösterdiği ifade edilebilir. Yani, işletme mezunu katılımcılar sunum ve önemlilik ilkeleri doğrultusunda ihtiyaca uygun düzenleme esnekliğinin öğrenmeyi zorlaştırdığını düşünmektedirler.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırma sonucuna göre, Bakü'de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının UFRS ile uyumlaştırılan MMS'nin uygulanmasını gerekli gördüğü, fakat bilgi düzeylerinin yeterli olmadığını düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında, konuyla ilgili yeterli eğitimin verilmediği ve uygulama aşamasında sorunlar yaşandığı da ifade edilebilir.

Meslek mensuplarının UFRS'yi öğrenme sürecine yönelik Azerbaycan'da yapılan bu çalışma ile Türkiye'de literatürde yer alan çalışmalar karşılaştırıldığında, öncelikle Türkiye'de muhasebe meslek mensupları ve faaliyet alanları daha kapsamlı olduğu, Azerbaycan'da ise muhasebe bir statü meslek mensupluğu gibi yaygın olmadığı aynı zamanda muhasebe mesleğine yönelik mevzuatın yetersiz olduğu ifade edilebilir.

Bunun dışında her iki ülke için, standartları öğrenme sürecinin hızlı ve başarılı biçimde tamamlanamaması akademik nedenlerle ilişkilendirilmektedir. Oysa standardı öğrenenler bakımından bazı sosyal ve psikolojik nedenlerin de dikkate alınması gerekmektedir. Yeterince mevzuat ve yönetmelik takip etmeleri istenen meslek mensuplarının, standartlarda yapılan güncellemeleri takip etmekte zorlandığı görülmektedir.

Her iki ülkede UFRS'nin uygulanmasının çok yakın geçmişinin olması nedeniyle, standartlara yönelik derslerin üniversitelerde yeni öğretilmeye başlanması, yaş bakımından daha genç meslek mensuplarının konuyla ilgili eğitim almış olma olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrenilme sürecinde literatür ile birlikte düşünüldüğünde eksikliklerin olduğu görülmektedir. Bu anlamda eğitimcilerin de eksikliğini unutmamak gerekir. Sadece teorik bilgilerle standart öğretiminin yeterli olmayacağı mutlaklıdır. Bu nedenle eğitimcilerin güncel bilgi ve yetkinliği sahip

uygulamaya hakim uzmanlar tarafından ülke muhasebe uygulamalarından örneklerle eğitim verebilecek eğitimcilerden tercih edilmesi gerekir.

Mevcut eğitim sisteminde Türkiye'de olduğu gibi Azerbaycan'da da eski literatürün veya uygulamanın kullanılması UFRS sürecinin öğrenilmesinde en büyük engellerdendir.

Eğitim kaynaklarının hazırlanmasında da büyük sıkıntılar olduğu ifade edilebilir. Eğitim metodolojisinden yoksun teorik ve tercümeyle dayalı kaynakların öğretmede eksik kalacağı muhakkaktır. Bu nedenle zaman çok geçmeden genelde muhasebe alanında özelde UFRS alanında eğitim ve öğretim metodolojisinin yeniden gözden geçirilerek uygulanmaya konulmasının faydalı olacağı ileri sürülebilir.

Kaynakça

- Ahmedov, Ziya, "Son Teknolojik Gelişmeler Işığında Azerbaycan Muhasebe Sisteminin Uluslararası Muhasebe Standartlarına Yakınlaştırılması", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2007.
- Azerbaycan Cumhuriyeti Muhasebe Kanunu, http://www.maliyye.gov.az/sites/default/files/store/7/LAW%20OF%20ACCOUNTING_EV.pdf.
- Caferov Elhan, "Muhasibat Uçotu Uzun Yola Yeni Standartlarla Çıxır", *Monitor Konsalting Dergisi*. 3. Sayı Bakü: 2009.
- Chariyev, Maksatmurat, "Türki Cumhuriyetlerde Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Geçiş ve Türkmenistan Örneği", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2015.
- Coşkun Recai ve v.d., "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. SPSS Uygulamalı.", (Gözden geçirilmiş 8. Baskı), Sakarya: Sakarya Yayıncılık, 2015.
- İbadov, Elsever, "Azerbaycan Ve Türkiye Muhasebe Sistemlerinin Karşılaştırılmalı Analizi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2012.
- Karagözov, Zaur, "Azerbaycan Muhasebe Sisteminin Türk Muhasebe Sistemi İle Karşılaştırılması", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2003.
- Mammadzade Esmer, "Finansal Kayıt ve Raporlamanın Temel İlkeleri ve Yöntemleri", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, 2016).
- Özdemir, Fevzi S., "Finansal Raporlama Standartlarını Öğrenme Sürecinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Durumları: Samsun'da Ampirik Bir Araştırma", *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Ocak 2014.
- Özulucan Abitter ve v.d., "Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Genelinde Bir Araştırma", *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, MUFAD, 2010.
- Rzayev Kahraman, "Muhasebe Sistemi ve Denetim", (Gözden geçirilmiş 2. Baskı), Bakü: , 2006.
- Varıcı İdris, "Hile Riski ve Denetçinin Sorumluluğu: Hile Riskinin Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama", (Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011).
- <https://www.ifac.org/about-ifac/organization-overview>.
- <http://www.maliyye.gov.az/node/1025>.

EXTENDED ABSTRACT

Aim and Scope: Applying accounting standards by Professional Accountants firstly, the standards should be learned and internalized. On the other hand, the challenge of improving the knowledge level of professional accountants about standards is a major problem. Subject of this research is to empirically determine the perspectives of persons who perform the accounting profession in Baku after the transition to IFRS. In this context, the purpose of this research is to determine the reason why Professional Accountants working in Azerbaijan cannot learn Azerbaijani National Accounting Standards (MMS) at a desired level, to identify the difficulties and learning demands of Professional Accountants in Azerbaijan.

To make mutual evaluations in terms of different demographic characteristics, (gender, age, mode of study, education level, professional experience, department of graduation), to examine the attitudes and perspectives of the relationship between the concern about standards learning and the attitudes of the professions is the other objectives of research.

On the other hand, analysing of professional accountants' views on the importance and necessity of standards, analysing of expectations of professional accountants, determination of what is effective in learning standards are the other objectives of this research. In this context, professional accountants in Baku-Azerbaijan were determined as the population, and 75 professional were included in the sampling.

Methods: The data used in the research were obtained by questionnaire method. The questions included in the questionnaire were used with the permission of the researcher Fevzi Serkan ÖZDEMİR in his previous research.

The main mass of the research is the members of the profession in Baku. Questionnaire was applied by selecting random sampling method from this main mass. The criteria that are important in this selection is the best representation of the country due to Baku is the most developed province in Azerbaijan.

The survey form used in the research consists of two parts. The first part of the question consists of 6 questions covering the demographic characteristics of the profession accountants. In the second part, 27 questions were used in 5 chapters aiming to provide statistical findings. The second part consists of 27 items with a 5-point Likert scale in order to measure professional accountants' ideas.

Findings: Cronbach Alpha Reliability analysis was applied for the reliability of the data set. The general Cronbach Alpha coefficient of the variables included in the study's model was found to be 75,6% and this coefficient indicates that the scale is very reliable. In social sciences this value is considered to be 70%. SPSS 22.0 statistical package program was used to analyze the research findings.

Single Sample Kolmogorov Smirnov Test was applied to test whether the variables showed normal distribution. This method is used to test whether randomly collected data conforms to a specific distribution. Because of the fact that the data with this method is less than 0.05, the significance values of the 27 variables (asympt. Sig.) Are found to be not normal distribution characteristics, non-parametric tests were used for all variables. For this reason, Mann-Whitney U Test was used for the groups consisting of two groups and Kruskal-Wallis H test was used for the groups consisting of more than two groups.

Conclusion: It has been determined that the majority of accounting professionals are dependent professionals in Azerbaijan. According to results of this study, it can be said that Professional accountants in Baku considered the implementation of MMS as necessary, but that their knowledge level was not sufficient. It is also stated that there is not enough training about MMS and problems are encountered in the application phase in terms of accounting standards.

It has been seen that significant differences were found 5 variables in terms of gender, 5 variables in terms of working style, 2 variables in terms of age, 2 variables in terms of education status, 1 variable in terms of professional experience and 4 variables in terms of department of graduation.

It is observed that the accounting professionals who are required to follow the legislation and regulations have difficulty in following the updates to the standards. Educators should be preferred from the educators who can train with examples from the country accounting applications by experts who have the knowledge and competence of current knowledge and competence. The use of old literature or practice in Azerbaijan in the current education system is one of the biggest obstacles in the learning of the standards process.